

تجربہ اور فنی تجربہ

(لکھنؤ)

لکھنؤ

www.ketab.ir

- ◀ سرشناسه: نورمفیدی، سید مجتبی، ۱۳۴۴ -
 ◀ عنوان و نام پدیدآور: حکم؛ حقیقت، اقسام، قلمرو/ سید مجتبی نورمفیدی.
 ◀ مشخصات نشر: قم: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)، ۱۳۹۴.
 ◀ مشخصات ظاهری: ۵۹۸ ص.
 ◀ شابک: (دوره) ۶ - ۰۱۴ - ۳۸۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 ◀ وضعیت فهرست نویسی: فیا.
 ◀ موضوع: اصول فقه شیعه.
 ◀ موضوع: فقه.
 ◀ رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ح ۸ ۱۵۹/۸/۹۹ BP
 ◀ رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۳۱۲
 ◀ شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۱۶۰۵۶

انشارات مرکز فقهی ائمه اطهار

حکم؛ حقیقت، اقسام، قلمرو (۲)

ناشر: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)

- مؤلف: سید مجتبی نورمفیدی ○ نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴
 چاپخانه: اعتماد ○ صفحه آرای: مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)
 قیمت (دوره): ۷۵۰۰۰ تومان ○ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۰ - ۰۱۴ - ۳۸۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

مراکز پخش (۴)

قم، میدان معلم، مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم السلام)، تلفن: ۳۷۷۴۹۴۹۴ و ۳۷۸۳۲۳۰۳
 قم شعبه ۱: خیابان ارم، جنب مدرسه کرمانی ها، تلفن: ۳۷۷۴۴۲۷۱ و ۳۷۷۴۴۲۸۱
 شعبه تهران: سه راه ضرابخانه، پاسداران، خیابان شهید کاشی ها، پلاک ۶، تلفن: ۲۲۸۴۳۹۶۵

۱۶	..... کتاب اول: ادله این فقه بر عدم امکان تبعیض به ظن
۸۷	..... ۸۷ ظاهری و واقعی و حکم بین جمع بین: خاستگاه سوم: فصل دوم
۸۴	..... کتاب دوم: جریان استصحاب در مواردی اما... کتاب دوم
۸۵	..... کتاب اول: اجزاء
۸۳	..... ۸۳ ظاهری و حکم حکم ظاهر یا انکار: آثار پذیرش یا انکار: فصل دوم
۷۰	..... کتاب پنجم: مقدمات حکم ظاهری
۶۳	..... کتاب پنجم: بررسی نظریات اشکالات اشکالاتی
۶۱	..... کتاب چهارم: نظریه بررسی
۸۷	..... کتاب سوم: آثار و انظار
۶۳	..... کتاب دوم: نتیجه موضوع بحث
۱۹	..... کتاب اول: اصطلاحات حکم ظاهری
۱۷	..... ۱۷ ظاهر - حکم ظاهر: مقدمات بررسی
۱۵	..... ۱۵ حکم واقعی و ظاهری: حکم اول: بحث اول
۱۱	..... ۱۱ بحث پنجم: تقسیمات حکم

- گفتار دوم: محذورات تعبد به ظن ۹۵
- گفتار سوم: تنقیح موضوع بحث ۱۰۲
- خاتمه مبحث اول: تشریع - قول به غیر علم ۱۰۷
- گفتار اول: بررسی اقوال ۱۱۰
- گفتار دوم: نسبت تشریع و قول به غیر علم ۱۱۹
- گفتار سوم: مولویت حرمت تشریع و قول به غیر علم ۱۲۴
- گفتار چهارم: ادله حرمت تشریع و قول به غیر علم ۱۲۹
- مبحث دوم: حکم تکلیفی و وضعی ۱۳۷
- فصل اول: بررسی نظریات مختلف پیرامون تعریف حکم تکلیفی و وضعی ۱۳۹
- گفتار اول: نظریه موقوفه اثینی و بررسی آن ۱۴۵
- گفتار دوم: نظریه امام خمینی و بررسی آن ۱۵۱
- فصل دوم: کیفیت تغایر احکام تکلیفی ۱۵۵
- گفتار اول: نظریه تغایر به بعض ذات و بررسی آن ۱۵۹
- گفتار دوم: نظریه تغایر به مقارنات و بررسی آن ۱۶۳
- گفتار سوم: نظریه تغایر تشکیکی و بررسی آن ۱۶۵
- فصل سوم: محدوده احکام تکلیفی ۱۶۷
- گفتار اول: شبهه کعبی و بررسی آن ۱۷۰
- گفتار دوم: اباحه، حکم تکلیفی یا وضعی؟ ۱۷۴
- گفتار سوم: اباحه اقتضایی و لا اقتضایی ۱۷۸
- گفتار چهارم: حصر عقلی احکام تکلیفی ۱۸۱
- فصل چهارم: تقسیمات مختلف حکم تکلیفی ۱۸۳
- گفتار اول: اقسام واجب، مستحب، مکروه و حرام ۱۸۵

۱۸۹	گفتار دوم: تفسیر تحریری و تفسیری
۱۹۲	گفتار سوم: حکم الزامی و غیر الزامی
۱۹۹	● فصل پنجم: محدود و احکام وضعی
۲۰۵	گفتار اول: ماهیات مجتبیٰ شرعی
۲۱۷	گفتار دوم: وراثت و ضمانت
۲۲۵	● فصل ششم: جعل وضعی
۲۲۷	مقدمه: سیرای اجمالی در افراد
۲۳۱	گفتار اول: نظر به محقق خراسانی
۲۳۹	گفتار دوم: نظر به محقق عراقی
۲۴۹	گفتار سوم: نظر به محقق تبریزی
۲۵۴	گفتار چهارم: نظر به محقق اصفهانی
۲۵۷	گفتار پنجم: نظر به برگزیده دربارۀ جعل
۲۵۹	گفتار ششم: نظر به محقق خراسانی
۲۷۱	گفتار هفتم: نظر به محقق تبریزی
۲۷۸	گفتار هشتم: نظر به محقق اصفهانی
۲۸۱	گفتار نهم: نظر به محقق تبریزی
۳۱۱	● فصل هفتم: جعل وضعی و احکام وضعی
۳۱۵	● فصل اول: موارد استعمال حکم ارشادی
۳۲۳	● فصل دوم: بررسی نظریات مختلف پیرامون حکم مولوی و ارشادی
۳۲۷	گفتار اول: حکم ارشادی
۳۳۰	گفتار دوم: حکم مولوی
۳۳۴	گفتار سوم: نظر به اختلاف از حیث جهات

- ۳۳۶ ..... گفتار چهارم: نظریه برگزیده
- فصل سوم: بررسی وجوه فرق بین حکم مولوی و ارشادی ۳۳۹
- مقدمه: بیان اجمالی وجوه فرق بین حکم مولوی و حکم ارشادی ۳۴۱
- گفتار اول: وجه اول و بررسی آن ۳۴۴
- گفتار دوم: وجه دوم و بررسی آن ۳۴۶
- گفتار سوم: وجه سوم و بررسی آن ۳۴۸
- گفتار چهارم: وجه چهارم و بررسی آن ۳۵۰
- گفتار پنجم: وجه پنجم و بررسی آن ۳۵۲
- گفتار ششم: وجه ششم و بررسی آن ۳۵۸
- گفتار هفتم: وجه هفتم و بررسی آن ۳۶۰
- گفتار هشتم: نظریه برگزیده ۳۶۳
- فصل چهارم: بررسی اختلاف در مولویت و ارشادیت برخی احکام ۳۸۵
- گفتار اول: امر به توبه ۳۸۷
- گفتار دوم: اخبار من بلغ ۳۸۹
- گفتار سوم: امر به احتیاط و توقف ۳۹۵
- گفتار چهارم: نهی در معاملات و عبادات ۳۹۷
- گفتار پنجم: اوامر غیري ۳۹۹
- مبحث چهارم: حکم اولی و ثانوی ۴۰۳
- فصل اول: بررسی تقسیم حکم شرعی به اولی و ثانوی ۴۰۷
- گفتار اول: نظریات مختلف پیرامون حکم ثانوی ۴۱۱
- گفتار دوم: نظریه برگزیده (مرحله اول) ۴۱۳
- گفتار سوم: نظریه برگزیده (مرحله دوم) ۴۲۰

۵۰۸	..... گفتمان سوم: تفریق‌های حکم حکمی با حکم اولی و ثانوی
۴۹۸	..... گفتمان دوم: نظریه برگزیده
۴۹۵	..... گفتمان اول: آثار و نظائر
۴۹۱	..... فصل دوم: نسبت حکم حکمی با حکم اولی و ثانوی
۴۸۷	..... گفتمان ششم: ویژگی‌ها و ملامت حکم حکمی
۴۷۹	..... گفتمان پنجم: محدودیت حکم حکمی
۴۷۶	..... گفتمان چهارم: اقسام حکم حکمی
۴۷۴	..... گفتمان سوم: بررسی تقسیم حکم به حکمی و غیرحکمی
۴۶۸	..... گفتمان دوم: نظریات مختلف پیرامون حکم حکمی
۴۶۳	..... گفتمان اول: نظریات مختلف حکم حکمی
۴۶۱	..... فصل اول: حکم حکمی (تاریخ، بررسی، تقسیم، آثار، محدودیت)
۴۵۳	..... فصل پنجم: حکم حکمی و غیرحکمی
۴۵۱	..... گفتمان دوم: نظریه برگزیده
۴۴۳	..... گفتمان اول: بررسی نظریات مختلف پیرامون نسبت این ادله
۴۴۱	..... فصل سوم: نسبت ادله احکام اولی و ثانوی
۴۳۷	..... گفتمان ششم: بررسی آثار و عوارض ثانوی در حکم
۴۳۴	..... گفتمان پنجم: آثار ثانوی
۴۳۲	..... گفتمان چهارم: تقسیم حکم ثانوی به مشروط و مطلق
۴۳۰	..... گفتمان سوم: جعل ثانوی
۴۲۷	..... گفتمان دوم: خربان این تقسیم در احکام وضعی
۴۲۵	..... گفتمان اول: عدم خربان این تقسیم در حکم ظاهری
۴۲۳	..... فصل دوم: نکات پیرامون حکم ثانوی

۵۰۵	گفتار چهارم: نظریه امام خمینی
۵۱۱	گفتار پنجم: نظریه شهید صدر
۵۱۷	○ مبحث ششم: حکم تأسیسی و امضایی
۵۲۱	● فصل اول: تعریف حکم تأسیسی و امضایی
۵۲۳	گفتار اول: موارد استعمال لفظ امضا
۵۲۸	گفتار دوم: تنقیح موضوع بحث
۵۳۵	● فصل دوم: بررسی دیدگاه‌های مختلف پیرامون حکم امضایی
۵۳۷	گفتار اول: اقوال و انظار
۵۴۱	گفتار دوم: بررسی نظریه بعضی از بزرگان
۵۴۹	گفتار سوم: نظریه برگزیده
۵۵۳	○ مبحث هفتم: حکم وجوب و جواز
۵۵۸	گفتار اول: تنقیح موضوع بحث و احوال
۵۶۲	گفتار دوم: نظریه برگزیده
۵۶۷	■ خاتمه بخش ششم
۵۶۹	سایر تقسیمات حکم

در پایان هم خاتمه‌ای ذکر می‌شود.

یکی اعتبار صورت گرفته است. این بحث هفت هفت ارائه شده و
و مقسم در تمام این موارد حکم شرعی بوده و هر یک از این تقسیمات از یک
شرعی به حکم تکلیفی و وضعی و هم چنین تقسیم آن به حکم شرعی و وضعی.
تقسیم حکم تکلیفی به احکام جمعی و برخی نیز عرضی است. تقسیم حکم
تقسیمات، طوایف است؛ مانند تقسیم حکم شرعی به دو تکلیفی و وضعی و
حکم شرعی به اعتبارات مختلف دارای تقسیمات است. برخی از این

اشاره

۴۱	گفتار چهارم: نظریه برگزیده
۴۲	مقام اول: امارات
۴۳	مقدمه اول
۴۳	۱. مسلک سببیت
۴۵	بررسی مسلک سببیت
۴۷	۲. مصلحت سلوکی
۴۹	بررسی مسلک مصلحت سلوکی
۵۱	۳. مسلک طریقت
۵۱	حق - ر. مسئله
۵۳	مقدمه دوم
۵۵	مقدمه سوم
۵۷	نتیجه
۵۷	مقام دوم: اصول عملی
۵۸	مقدمه اول
۵۸	مقدمه دوم
۵۹	مقدمه سوم
۶۱	نتیجه
۶۳	گفتار پنجم: بررسی اشکالات نظریه برگزیده
۶۳	اشکال اول
۶۴	پاسخ
۶۶	نکته
۶۶	اشکال دوم
۶۷	پاسخ
۶۷	اشکال سوم
۶۸	پاسخ
۷۰	گفتار ششم: مبعّدات حکم ظاهری

۷۰	مقدمه اول
۷۱	مقدمه دوم
۷۲	مقدمه سوم
۷۳	● فصل دوم: آثار پذیرش یا انکار حکم ظاهری
۷۵	کتاب اول: اجزاء
۷۷	۱. نظر محقق بر این
۷۸	۲. نظر محقق ثانوی
۷۹	۳. نظر محقق عراقی
۸۰	نظر برگزیده
۸۰	الف) آثار
۸۱	ب) اصول عملی
۸۲	وجه تفصیل بین اصول و آثار در این زمینه
۸۳	نتیجه
۸۴	کتاب دوم: جریان استصحاب در مواردی آثار
۸۷	● فصل سوم: جایگاه جمع بین حکم واقعی و ظاهری
۸۹	مقدمه
۹۲	کتاب اول: ادله این قیه بر عدم امکان تمسک به ظن
۹۲	دلیل اول
۹۳	دلیل دوم
۹۵	کتاب دوم: محذورات تمسک به ظن
۹۵	۱. محذور مربوط به خطاب
۹۶	۲. محذور مربوط به حکم
۹۷	۳. محذور مربوط به مادی حکم
۹۷	۴. محذور مربوط به لازم خطاب
۹۸	نظر محقق خراسانی درباره محذورات
۹۸	محذور اول

۹۸	.....	محدور دوم
۹۹	.....	محدور سوم
۹۹	.....	نظر محقق نائینی درباره محدورات
۱۰۰	.....	نظر بعضی از بزرگان درباره محدورات
۱۰۰	.....	نظر مختار
۱۰۲	.....	گفتار سوم: تنقیح موضوع بحث
۱۰۲	.....	مطلب اول
۱۰۴	.....	مطلب دوم
۱۰۷	.....	○ خاتمه بحث اول: تشریح - قول به غیر علم
۱۰۹	.....	مقدمه
۱۱۰	.....	گفتار اول: بررسی قوه ۱۱
۱۱۰	.....	قول اول
۱۱۳	.....	قول دوم
۱۱۴	.....	تنقیح موضوع بحث
۱۱۵	.....	نظر برگزیده
۱۱۶	.....	صورت اول
۱۱۷	.....	صورت دوم
۱۱۷	.....	صورت سوم
۱۱۸	.....	صورت چهارم
۱۱۸	.....	بررسی صورت سوم و چهارم
۱۱۹	.....	گفتار دوم: نسبت تشریح و قول به غیر علم
۱۱۹	.....	اشکال
۱۲۰	.....	پاسخ
۱۲۰	.....	نتایج
۱۲۴	.....	گفتار سوم: مولویت حرمت تشریح و قول به غیر علم
۱۲۵	.....	کلام محقق نائینی

۱۵۱	..... قول دوم: بساطت
۱۵۱	..... قول اول: ترکیب
۱۵۲	..... نتیجه: احکام اجتماعی
۱۵۲	..... نظریه برگزیده
۱۵۱	..... آن: بررسی و بررسی اجتماعی و نظریه امام
۱۴۹	..... بررسی نظریه محقق تائیدی
۱۴۵	..... نظریه محقق تائیدی
۱۴۵	..... آن: بررسی و بررسی اجتماعی و نظریه محقق تائیدی
۱۴۱	..... بررسی سیستم
۱۴۱	..... مقدمه
۱۳۹	..... فصل اول: بررسی نظریات مختلف برآمده از تعریف حکم
۱۳۷	..... حکم دوم: حکم واقعی و وضعی
۱۳۱	..... دلائل چهارم: روایات
۱۳۱	..... دلائل سوم: عقل
۱۳۱	..... دلائل دوم: بررسی
۱۳۱	..... دلائل اول: اجتماع
۱۳۱	..... دلائل اول: آیات
۱۳۱	..... ادله حرمت قول به غیر علم
۱۳۱	..... دلائل چهارم: عقل
۱۳۱	..... دلائل سوم: اجتماع
۱۳۰	..... دلائل دوم: روایات
۱۲۹	..... دلائل اول: آیات
۱۲۹	..... ادله حرمت تشریح
۱۲۹	..... گفتار چهارم: ادله حرمت تشریح و قول به غیر علم
۱۲۷	..... نظر برگزیده
۱۲۷	..... بررسی حکم محقق تائیدی

۱۵۴	..... نظر برگزیده
۱۵۵	● فصل دوم: کیفیت تغایر احکام تکلیفی
۱۵۷	..... مقدمه
۱۵۹	..... گفتار اول: نظریه تغایر به بعض ذات و بررسی آن
۱۶۳	..... گفتار دوم: نظریه تغایر به مقارنات و بررسی آن
۱۶۳	..... نظریه مرحوم آیه الله بروجردی
۱۶۴	..... بررسی نظریه مرحوم آیه الله بروجردی
۱۶۵	..... گفتار سوم: نظریه تغایر تشکیکی و بررسی آن
۱۶۵	..... سلام مرحوم آخوند
۱۶۶	..... کلام حقیقت عراف
۱۶۶	..... بررسی نظریه عارف تشکیکی
۱۶۷	● فصل سوم: محدوده انکشاف تکلیفی
۱۶۹	..... مقدمه
۱۷۰	..... گفتار اول: شبهه کعبی و بررسی آن
۱۷۱	..... شبهه کعبی
۱۷۱	..... بررسی شبهه کعبی
۱۷۲	..... بررسی مقدمه اول
۱۷۲	..... بررسی مقدمه دوم
۱۷۲	..... بررسی مقدمه سوم
۱۷۴	..... گفتار دوم: اباحه، حکم تکلیفی یا وضعی؟
۱۷۵	..... قول اول
۱۷۶	..... قول دوم
۱۷۶	..... قول سوم
۱۷۷	..... نظر برگزیده
۱۷۸	..... گفتار سوم: اباحه اقتضایی و لا اقتضایی
۱۷۹	..... قول اول

۲۰۶	قول اول
۲۰۶	جهت اول
۲۰۵	کتابت اول: ماهیات مجتبی شرعی
۲۰۱	مقدمه
۱۹۹	● فصل پنجم: محدود و احکام وضعی
۱۹۶	پاسخ
۱۹۶	اشکال
۱۹۵	بررسی وجوه چهارگانه
۱۹۴	وجه چهارم
۱۹۳	وجه سوم
۱۹۳	وجه دوم
۱۹۲	وجه اول
۱۹۲	وجوه نقایص حکم الزامی و غیر الزامی
۱۹۲	کتابت سوم: حکم الزامی و غیر الزامی
۱۹۰	بررسی نظر محقق خراسانی
۱۸۹	نظر محقق خراسانی
۱۸۹	کتابت دوم: نهی تحریمی و تنزیهی
۱۸۸	اقسام مکروه
۱۸۸	اقسام حرام
۱۸۷	اقسام مستحب
۱۸۵	اقسام واجب
۱۸۵	کتابت اول: اقسام واجب، مکروه، مستحب، حرام
۱۸۳	● فصل چهارم: تقسیمات حکم تکلیفی
۱۸۱	کتابت چهارم: احکام عقلی
۱۸۰	نظر بزرگوار
۱۷۹	قول دوم

۲۰۹	قول دوم (نظر برگزیده)
۲۱۰	جهت دوم
۲۱۰	نظر محقق نائینی
۲۱۱	بررسی نظر محقق نائینی
۲۱۳	نظر امام خمینی
۲۱۴	بررسی نظر امام خمینی
۲۱۷	گفتار دوم: ولایت و قضاوت
۲۱۷	نظر محقق نائینی
۲۱۸	بررسی نظر محقق نائینی
۲۱۹	نظر محقق عراقی
۲۱۹	بررسی نظر محقق عراقی
۲۲۰	نظر آیه الله فاضل کرانی
۲۲۰	بررسی نظر آیه الله فاضل الحارثی
۲۲۱	نظر امام خمینی
۲۲۳	بررسی نظر امام خمینی
۲۲۴	نظر برگزیده
۲۲۵	● فصل ششم: جعل احکام وضعی
۲۲۷	مقدمه: سیری اجمالی در اقوال
۲۳۱	گفتار اول: نظریه محقق خراسانی درباره جعل قسم اول از احکام وضعی و ...
۲۳۱	دلیل بر عدم جعل در قسم اول
۲۳۲	الف) دلیل بر عدم جعل تبعی
۲۳۵	دلیل بر عدم جعل استقلالی
۲۳۷	اشکال محقق نائینی به محقق خراسانی و بررسی آن
۲۳۷	اشکال محقق نائینی
۲۳۷	اشکال به عدم جعل تبعی
۲۳۸	اشکال به عدم جعل استقلالی

۲۶۶	بررسی کلام محقق خراسانی در جهت اول
۲۶۸	اشکال امام خمینی به محقق خراسانی در جهت دوم
۲۷۱	گفتار هفتم: نظریه محقق خراسانی درباره جعل قسم از احکام وضعی و.....
۲۷۲	اشکالات محقق خراسانی به شیخ انصاری
۲۷۲	اشکال اول
۲۷۳	اشکال دوم
۲۷۳	اشکال سوم
۲۷۴	بررسی اشکالات محقق خراسانی
۲۷۴	بررسی اشکال اول
۲۷۴	بررسی اشکال دوم
۲۷۶	بررسی اشکال سوم
۲۷۷	گفتار هشتم: بررسی نظریه امام باقر بنی بر نفی جعل استقلالی در احکام وضعی
۲۷۷	بررسی نظریه شیخ به حسب امام باقر
۲۷۸	بررسی نظریه شیخ به حسب امام اشک
۲۸۱	گفتار نهم: بررسی کیفیت جعل بعضی از احکام وضعی
۲۸۱	۱. ملکیت و زوجیت
۲۸۲	۲. حجیت
۲۸۳	الف) حجیت قطع
۲۸۳	ب) حجیت امارات
۲۸۵	۳. کاشفیت و طریقت
۲۸۶	۴. صحت و فساد
۲۸۶	نظر محقق خراسانی
۲۸۷	الف) صحت و فساد نزد متکلمین
۲۸۸	ب) صحت و فساد نزد فقها
۲۹۰	بررسی نظر محقق خراسانی
۲۹۴	سایر اقوال در کیفیت جعل صحت و فساد

۳۳۰	گفتار دوم: نظریه انکار حکم مولوی
۳۳۰	دلیل اول
۳۳۱	بررسی دلیل اول
۳۳۱	دلیل دوم
۳۳۲	بررسی دلیل دوم
۳۳۲	دلیل سوم
۳۳۳	بررسی دلیل سوم
۳۳۴	گفتار سوم: انحراف از حیث جهات
۳۳۴	بررسی
۳۳۶	گفتار چهارم: نظریه برگز
۳۳۷	تنبيه
۳۳۹	● فصل سوم: بررسی وجه رق در حکم مولوی و ارشادی
۳۴۱	مقدمه: بیان اجمالی وجوه فرق بین حکم مولوی و حکم ارشادی
۳۴۴	گفتار اول: وجه اول و بررسی آن
۳۴۴	وجه اول
۳۴۵	بررسی وجه اول
۳۴۶	گفتار دوم: وجه دوم و بررسی آن
۳۴۶	وجه دوم
۳۴۷	بررسی وجه دوم
۳۴۸	گفتار سوم: وجه سوم و بررسی آن
۳۴۸	وجه سوم
۳۴۸	بررسی وجه سوم
۳۵۰	گفتار چهارم: وجه چهارم و بررسی آن
۳۵۰	وجه چهارم
۳۵۱	بررسی وجه چهارم
۳۵۲	گفتار پنجم: وجه پنجم و بررسی آن

۳۸۱	بررسی نظر بعضی از برگزگان.....
۳۷۷	تستین نظر بعضی از برگزگان.....
۳۷۷	تستیه نهم.....
۳۷۶	تستیه هشتم.....
۳۷۵	تستیه هفتم.....
۳۷۴	تستیه ششم.....
۳۷۴	تستیه پنجم.....
۳۷۲	تستیه چهارم.....
۳۷۱	تستیه سوم.....
۳۷۰	تستیه دوم.....
۳۶۹	تستیه اول.....
۳۶۳	گزاره هشتم: نظر برگزیده.....
۳۶۱	بررسی وجه هفتم.....
۳۶۰	وجه هفتم.....
۳۶۰	گزاره هفتم: وجه هفتم و بررسی آن.....
۳۵۹	احتمال دوم.....
۳۵۸	احتمال اول.....
۳۵۸	بررسی وجه ششم.....
۳۵۸	وجه ششم.....
۳۵۸	گزاره ششم: وجه ششم و بررسی آن.....
۳۵۶	اشکال سوم.....
۳۵۵	اشکال دوم.....
۳۵۴	پاسخ اشکال اول.....
۳۵۴	اشکال اول.....
۳۵۳	بررسی وجه پنجم.....
۳۵۲	وجه پنجم.....

۳۸۲	اشکال اول
۳۸۳	اشکال دوم
۳۸۴	نظر برگزیده
۳۸۵	● فصل چهارم: بررسی اختلاف در مولویت و ارشادیت برخی از احکام
۳۸۷	گفتار اول: امر به توبه
۳۸۹	گفتار دوم: اخبار من بلغ
۳۹۱	نظر شیخ انصاری
۳۹۲	نظر محقق خراسانی
۳۹۵	گفتار سوم: امر به احتیاط و توقف
۳۹۷	گفتار چهارم: نهم - نمازات و عبادات
۳۹۹	گفتار پنجم: اوامر نهي
۴۰۳	○ مبحث چهارم: حکم اولی و ثانوی
۴۰۵	مقدمه
۴۰۷	● فصل اول: بررسی تقسیم حکم به امری و ثانوی
۴۰۹	مقدمه
۴۱۱	گفتار اول: نظریات مختلف پیرامون حکم ثانوی
۴۱۳	گفتار دوم: نظریه برگزیده (مرحله اول)
۴۱۳	عدم تعدد اوامر و خطابات
۴۱۵	ادله عدم تعدد اوامر
۴۱۵	دلیل اول
۴۱۶	دلیل دوم
۴۱۶	عدم صحت تقسیم حکم به اولی و ثانوی
۴۱۷	اشکال
۴۱۸	پاسخ
۴۲۰	گفتار سوم: نظریه برگزیده (مرحله دوم)
۴۲۳	● فصل دوم: نکاتی پیرامون حکم ثانوی

۴۵۱	گفتار دوم: نظریه برگزیده
۴۵۳	○ مبحث پنجم: حکم حکومتی و غیرحکومتی
۴۵۵	مقدمه
۴۶۱	● فصل اول: حکم حکومتی (تعریف، بررسی تقسیم، اقسام، محدوده)
۴۶۳	گفتار اول: نظریات مختلف پیرامون تعریف حکم حاکم
۴۶۳	۱. تعریف شهید اول از حکم حاکم
۴۶۵	۲. تعریف صاحب جواهر از حکم حاکم
۴۶۶	۳. تعریف مقدس اردبیلی
۴۶۸	گفتار ده ۱. نظریات مختلف پیرامون حکم حکومتی
۴۶۸	۱. نظر علاء طباطبائی
۴۶۹	۲. نظر بعضی اصاظر
۴۶۹	۳. نظر امام علیه السلام
۴۶۹	نتیجه
۴۷۰	۴. نظر برگزیده
۴۷۳	تفاوت حکم حکومتی با فتوا در مسائل سیاسی اجتماعی
۴۷۴	گفتار سوم: بررسی تقسیم حکم به حکومتی و غیرحکومتی
۴۷۶	گفتار چهارم: اقسام حکم حکومتی
۴۷۶	قسم اول
۴۷۶	قسم دوم
۴۷۷	قسم سوم
۴۷۸	قسم چهارم
۴۷۸	نکته
۴۷۹	گفتار پنجم: محدوده حکم حکومتی
۴۷۹	قول اول
۴۸۰	قول دوم
۴۸۱	قول سوم

۵۹۴	۱. امضا در مقابل ارشاد.....
۵۹۴	۲. امضا در مقابل تبیین.....
۵۹۴	۳. امضا در مقابل جعل.....
۵۹۴	۴. امضا در مقابل تأسیس.....
۵۹۳	گفتار اول: موافقت با استعصال لفظ امضا.....
۵۹۱	● فصل اول: تعریف حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۱	مقدمه.....
۵۹۱	۱. تعریف حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۱	۲. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۱	۳. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۴. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۵. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۶. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۷. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۸. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۹. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۵۹۰	۱۰. بحث در خصوص: حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۹۸	گفتار دوم: نظریه برتری.....
۴۹۵	گفتار اول: آراء و نظرات.....
۴۹۲	مقدمه.....
۴۹۱	● فصل دوم: حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۸	۱. حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۷	۲. حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۷	۳. حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۵	۴. حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۴	۵. حکم تأسیسی و امضایی.....
۴۸۳	۶. حکم تأسیسی و امضایی.....

۵۲۵	۵. حکم تأسیسی با طعم امضا
۵۲۷	تعریف حکم تأسیسی و امضایی
۵۲۸	گفتار دوم: تنقیح موضوع بحث
۵۲۸	نکته اول
۵۲۹	نکته دوم
۵۲۹	نکته سوم
۵۳۰	نکته چهارم
۵۳۲	نکته پنجم
۵۳۵	● فصل دوم: بررسی دیدگاه‌های مختلف پیرامون حکم امضایی
۵۳۷	گفتار اول: احوال و احوال
۵۳۷	قول اول: مشهور و متاخرین
۵۳۸	قول دوم: امام خمینی
۵۴۰	قول سوم: بعضی از بزرگان
۵۴۱	گفتار دوم: بررسی نظریه بعضی بزرگان
۵۴۱	کلام صاحب متقی الاصول
۵۴۵	بررسی کلام صاحب متقی الاصول
۵۴۵	موضع اول
۵۴۶	موضع دوم
۵۴۷	موضع سوم
۵۴۸	موضع چهارم
۵۴۹	گفتار سوم: نظریه برگزیده
۵۴۹	مقدمه اول
۵۴۹	مقدمه دوم
۵۵۰	مقدمه سوم
۵۵۱	مقدمه چهارم
۵۵۱	نتیجه

۵۷۳	○ بحث هفتم: حکم وجودی و علمی
۵۵۵	مقدمه
۵۵۸	کتاب اول: تفتیح موضوع بحث و اقوال
۵۵۸	تفتیح محل بحث
۵۵۸	کتاب اول
۵۵۹	کتاب دوم
۵۵۹	کتاب سوم
۵۶۰	اقوال
۵۶۰	قول اول
۵۶۰	قول دوم
۵۶۱	کتاب دوم: نظریه برگزیده
۵۶۲	مقدمه اول
۵۶۲	مقدمه دوم
۵۶۳	مقدمه سوم
۵۶۵	مقدمه چهارم
۵۶۵	نتیجه
۵۶۷	■ جانمایی بحثی ششم
۵۶۹	سایر تقسیمات حکم
۵۶۹	۱. حکم حقیقی و حکم ظاهری
۵۷۰	۲. حکم اقتضایی و حکم غیراقتضایی
۵۷۲	اصطلاحات حکم اقتضایی
۵۷۶	۳. حکم فعلی و حکم بنایی
۵۷۶	اصطلاح اول
۵۷۷	اصطلاح دوم
۵۷۸	۴. حکم منجز و حکم غیرمنجز
۵۷۹	■ فهرست مطالب